

VVS-ADVIES OVER DE FINANCIERING VAN HET HOGER ONDERWIJS IN VLAANDEREN

1. SITUERING

Dit VVS-standpunt werd unaniem goedgekeurd op de algemene vergadering van 25 november nadat het reeds werd besproken op de algemene vergaderingen van 4 en 18 november. Het standpunt werd voorbereid in de buitengewone gezamenlijke werkgroep sociaal en onderwijs van VVS die in het totaal vier keer samenkwam. Het bouwt voort op het verkiezingsmemorandum gestemd op het jongste VVS-congres van 3 april 2004 en in een iets verder verleden op de discussienota "kwaliteitsfinanciering van het universitair onderwijs in Vlaanderen" zoals die in 2000 werd aangenomen op de nog toenmalige universiteitscentrale van VVS.

2. UITGANGSPUNT

Het budget voor de universiteiten werd al sinds jaar en dag gefinancierd op basis van de studentenaantallen. De overheid telde jaarlijks de financierbare studenten in financierbare opleidingen en voorzag bovendien in een driedelige classificatie waarbij opleidingen met meerkosten een groter puntengewicht werden toegekend. Bij de invoering van het systeem werd er bij wijze van overgangsmaatregel een 'historisch forfait' ingevoerd. Dat is vandaag niet meer aangepast aan de aanzienlijke groei die bepaalde instellingen de laatste jaren hebben gekend.

Het oude financieringssysteem heeft jarenlang de groei van de studentenaantallen in de hand gewerkt en had deze ook als haar expliciete doelstelling. De zo gestimuleerde massificatie van het onderwijs bood echter onvoldoende garanties voor de democratisering van het onderwijs. Bovendien kwam er sinds de jaren negentig een zekere demografische status quo die de universiteiten deed vrezen voor een stagnatie van de studentenaantallen. De universiteiten waren daarom vragende partij om in afwachting van een ander financieringsmechanisme het bestaande budget "te bevriezen". Bovendien waarde er in de persoon van erector Dillemans een rationalisatiespook door het Vlaamse hoger onderwijslandschap en was een bevrozing van het budget met het zicht op de afschaffing van bepaald opleidingen een aantrekkelijke optie. Ondertussen is door een nieuwe groei van de studentenaantallen de voorlopigheid van deze maatregel bijzonder duidelijk geworden.

De hogescholen worden sinds de fusie en het hogescholendecreet gefinancierd met gesloten enveloppes die het rationalisatieproces nog verder moesten bevorderen. Dat systeem kwam de laatste jaren duidelijk onder druk te staan met de aanzienlijke stijging van de studentenaantallen aan de hogescholen en ook als gevolg van een toename van het personeelsbudget (ten gevolge van de uitstapregeling en de loonsverhogingen). Daarbij kwamen ook nog eens nieuwe taken en uitdagingen zoals de academisering van de tweecyclopleidingen die het gevolg waren van de verhoogde politieke activiteit op het vlak van het hoger onderwijs. Dit leidt tot de huidige financieel precaire situatie die door studenten, personeel en hogeschoolbesturen meermaals en steeds luider aan de kaak werd gesteld.

Gezien de stroomlijning tussen hogescholen en universiteiten die het structuurdecreet bracht, moet ook het financieringssysteem duidelijk worden aangepast aan de nieuwe situatie. VVS pleit dan ook voor één enkel duidelijk financieringsmechanisme dat van toepassing is op zowel hogescholen als universiteiten en dat tegemoet komt aan de verschillende noden en uitgangspunten van beide soorten instellingen en hun studenten. We pleiten daarom voor een financieringssysteem dat grotendeels gebaseerd blijft op de studentenaantallen, maar dat ook kwaliteitsfactoren mee in rekening brengt en stimuleert.

Wat de timing betreft dient het nieuwe financieringssysteem ten laatste in 2007 in werking te treden. Deze tekst gaat immers terug op een standpunt over de financiering van de universitaire instellingen dat VVS reeds innam in het jaar 2001. VVS zal dan ook niet dulden dat de introductie van een nieuw systeem nog verder wordt uitgesteld.

Tenslotte wil VVS benadrukken dat het uittekenen van een nieuwe systeem van basisfinanciering de gelegenheid bij uitstek is om een antwoord te formuleren op de structurele onderfinanciering van hogescholen en universiteiten. Dit kan deels door het optimaliseren van de aanwending van de overheidsmiddelen en het doorvoeren van correcties op historisch gegroeide onevenwichten, maar een substantiële en structurele verhoging van het hoger onderwijsbudget blijft absoluut noodzakelijk. In de kennissamenleving die Vlaanderen is, zijn kennis en hersenen zonder meer de belangrijkste grondstoffen. Als we dat zo dat zo willen houden, zullen we daarin moeten investeren...

2.1. DE STRUCTUUR VAN HET NIEUWE FINANCIERINGSSYSTEEM

We delen gemakkelijks halve de financiering op in 3 delen:

Deel 1: Basisfinanciering

De basisfinanciering valt uiteen in:

- een sokkel: een vast gedeelte
- de gewogen studiepunten: een stuk financiering gebaseerd op het aantal inschrijvingen uitgedrukt in studiepunten (met een weging om de meer- of minderkosten van bepaalde inschrijvingen/opleidingen te compenseren)
- een stuk kwaliteitsfinanciering: waarvan de grootte afhangt van de scores op een vijftal kwaliteitscriteria die worden gemeten aan de hand van objectieerbare en kwantificeerbare indicatoren.

Deel 2: Gekleurde middelen:

Daarnaast wil VVS dat de overheid een deel van de financiering van de instellingen hoger onderwijs ook toekent in de vorm van gekleurde middelen die slecht kunnen worden aangewend voor welomschreven doelstellingen. Dit is een andere en meer bindende vorm van stimulansfinanciering.

Deel 3: Onderzoeksfinanciering

De onderzoeksfinanciering krijgt omwille van haar aparte status een apart hoofdstukje toebedeeld.

2.2. ALGEMENE BEDENKINGEN

In- of output financiering: VVS is tegen een eenzijdige outputfinanciering van het hoger onderwijs omdat deze de kwaliteit onvoldoende kan garanderen en de deur op een kier zet naar een strengere instroomselectie. Langs de andere kant heeft een simpele inputfinanciering ook haar beste tijd gehad omdat deze studievertraging en drop-out onvoldoende in acht nemen en soms leiden tot plat recruterende in plaats van democratiseren. VVS staat daarom een systeem van basisfinanciering voor dat het beste van beide combineert.

Het voorstel van VVS omvat een stuk inputfinanciering omdat het zich baseert op het totaal aantal opgenomen credits. Anderzijds is het ook outputgericht daar waar er wordt vermenigvuldigd met een kwaliteitscore die focust op het proces van kwaliteitsverbeteringen.

Aanbods- of vraagfinanciering: Een aanbodsfinanciering bekostigt het onderwijs via de instellingen die voorzien in onderwijs. Een vraagfinanciering stelt niet de instellingen maar wel de student zelf centraal in het financieringsstelsel. De meest extreme vorm van vraagfinanciering is een *vouchersysteem*, waarbij de directe overheidsfinanciering aan de instellingen hoger onderwijs wegvallt en aan elke student opleidingscheques worden gegeven waarmee hij of zij een opleiding kan kopen. In een vouchersysteem zijn inschrijvingsgelden dus volledig kostendekkend maar worden ze gecompenseerd met een persoonlijke voucher. In een vouchersysteem mag de student dan misschien meer centraal staan, de student wordt echter wel een klant. Een vouchersysteem betekent een grote verschuiving van publieke naar private financiering van het hoger onderwijs en is in feite een concrete invulling van de GATS-akkoorden over de verhandelbaarheid van diensten. Bovendien zullen in een vouchersysteem instellingen nog meer de neiging hebben om zich te onttrekken aan de democratiseringsdoelstelling die de reden is waarom ze vandaag overheidsmiddelen krijgen. VVS is daarom voor een vraaggestuurde aanbodsfinanciering die de studenten centraal wil plaatsen zonder de nadelen van het vouchersysteem over te nemen. We financieren m.a.w. de onderwijsaanbieders op basis van de studentenaantallen en we benadrukken in de kwaliteitsweging het belang van flexibiliteit naar nieuwe doelgroepen waarmee we de behoeften van de student centraal stellen.

Open-ended of closed-budget financiering: Closed-budget financiering gaat uit van het bestaande beschikbare budget en rekt vervolgens door hoe dat moet worden verdeeld. Het voordeel daarvan is de zekerheid van middelen die een lange termijnbeleid vergemakkelijkt. Zoals uit de enveloppefinanciering van de hogescholen blijkt is het nadeel dat bij een forse toename van studentenaantallen of personeelskosten het eigenlijk onderwijsbudget per student krimpt. Een open-ended financiering vertrekt daarentegen vanuit de behoeftes en noden van het hoger onderwijs en past het totaalbudget daaraan aan. Nadeel hiervan is de grotere onzekerheid die gepaard gaat met de mogelijkheid van een plotse daling van studentenaantallen.

VVS pleit voor een open-ended financiering die uitgaat van de aanwezige onderwijsbehoeften. Anderzijds voorzien we met ons voorstel ook de ruimte voor langetermijnplanning omdat we de kwaliteitskenmerken slechts om de vijf jaar evalueren en de kwaliteitscore dus gedurende vijf jaar dezelfde coëfficiënt zal zijn. De gewogen studiepunten worden wel jaarlijks berekend.

Publieke of private financiering: Voor VVS is het hoger onderwijs een publiek goed en een publieke verantwoordelijkheid omdat het hoger onderwijs een van de belangrijkste hefboomen is voor het realiseren van sociale mobiliteit en duurzame ontwikkeling. Het is voor VVS dan ook niet meer dan normaal dat de overheid de belangrijkste financier is van het hoger onderwijs om erover te waken dat het kwaliteitsvol, democratisch en toegankelijk is voor iedereen. VVS is niet per definitie gekant tegen private financiering maar wil het hoger onderwijs behoeden voor de gevaren van GATS voor onderwijs. Bovendien wijst VVS er ook op dat de inbreng van private fondsen geen impact mag hebben op bijvoorbeeld de curriculum of het algemeen beleid teneinde de autonomie van de hoger onderwijsinstelling te vrijwaren. Zeer sterk is VVS gekant tegen het verhogen van een specifieke vorm van private middelen, zijnde de inschrijvingsgelden. VVS beschouwt hoger onderwijs immers als een recht voor iedereen en bestrijdt daarom elke drempel die de toegang tot hoger onderwijs beperkt. Inschrijvingsgelden of studiegelden zijn dan ook een van de belangrijkste drempels die veeleer moeten worden afgebroken dan nog verder te verhogen.

Randvoorwaarden: In het algemeen pleit VVS ervoor om de randvoorwaarden voor de financiering van het hoger onderwijs zoveel mogelijk constant te houden. Het structuurdecreet bevestigde recent nog eens de open toegang tot ons onderwijs en het verbod op instroombeperkingen. Vorig jaar nog werden de inschrijvingsgelden decretaal vastgelegd met het flexibiliseringsdecreet. In dezelfde periode werd een nieuw decreet goedgekeurd over de studiebeurzen. Het zou de omgekeerde wereld zijn om naar aanleiding van de financieringsdiscussies alles waarover een democratische consensus was gegroeid nu weer onmiddellijk terug in vraag te stellen. VVS pleit er daarom voor om niet in te gaan op de stemmen die opgaan om de inschrijvingsgelden op te trekken, de financiering te zien in relatie tot het studietoelagestelsel en de invoering van toegangsexamens in het hoger onderwijs. Niet in het minst omdat deze voorstellen alle raken aan de democratisering en de vrije toegankelijkheid van het hoger onderwijs.

Conditio sine qua non: VVS zou een bijzonder slecht standpunt innemen over het nieuwe financieringssysteem van het hoger onderwijs, als de studenten daarbij voorbij zouden gaan aan de structurele onderfinanciering van het hoger onderwijs in zijn geheel. Terwijl het ganse onderwijsbudget van Vlaanderen in dezelfde grootteorde zit van dat van onze buurlanden, is het aandeel van het hoger onderwijs daarin aanzienlijk kleiner. VVS eist daarom meer middelen voor onderwijs en voor hoger onderwijs in het bijzonder. VVS pleit met deze standpunttekst uiteraard voor een efficiënter gebruik van de bestaande schaarse middelen maar benadrukt wel dat de huidige middelen voor het hoger onderwijs ronduit ontoereikend zijn om de toenemende verwachtingen in te lossen van een maatschappelijk bestel dat wil evolueren in de richting van een kennissamenleving.

3. DEEL I: BASISFINANCIERING

VVS hanteert een andere en beperktere definitie van basisfinanciering dan de vroegere omschrijving. Vroeger verstond men onder basisfinanciering de investeringsmiddelen en werkingsmiddelen voor onderwijs, onderzoek en dienstverlening – inclusief de sociale toelagen (en inschrijvingsgelden). In de omschrijving die VVS vandaag hanteert worden de sociale toelagen, een deel van de investeringsmiddelen en de onderzoeksfinanciering uit de basisfinanciering getild. Het beginsel van de basisfinanciering - namelijk dat het om een bedrag gaat van overheidsmiddelen die onderwijsinstellingen vrij mogen besteden binnen het kader van hun decretale opdrachten - blijft evenwel van kracht.

Autonomie en accountability:

Ons voorstel houdt met andere woorden rekening met de grote autonomie voor hoger onderwijsinstellingen die in onze contreien gebruikelijk is. Een dergelijke grote vrijheid van onderwijs impliceert echter wel dat er gestreefd wordt naar een evenwicht tussen de autonomie van instellingen en de accountability naar de overheid en de samenleving toe. De instellingen moeten de vrijheid krijgen om een eigen onderwijsbeleid te voeren en accenten te leggen, maar zijn verantwoording verschuldigd over het adequaat en efficiënt aanwenden van overheidsmiddelen. Transparantie en traceerbaarheid van overheidsmiddelen zijn voor VVS dus een onontbeerlijke voorwaarde voor het toekennen van autonomie. Bovendien is de participatie van alle betrokkenen, inclusief de democratisch verkozen studentenvertegenwoordigers, een belangrijk instrument om de transparantie van de besteding van overheidsmiddelen te waarborgen. Dit is noodzakelijk als intern controlemechanisme voor de relatieve autonomie. Op die manier wordt ervoor gezorgd dat de relatieve autonomie daadwerkelijk de verantwoordelijkheid in handen wordt gelegd van diegenen waarvoor ze geïntroduceerd werd, de leden van de onderwijsgemeenschappen, en niet van een zichzelf bedienende oligarchie of de socio-economische buitenwacht.

Allocatieniveau?

Basisfinanciering werd tot nu toe uitgewerkt op basis van het instellingsniveau. Rekening houdend met het tijdstip waarop dit nieuwe financieringssysteem in voegen zou treden (in 2007, het systeem moet echter wel al klaar zijn tegen medio 2006 vanwege de Vlaamse begroting), zou de basisfinanciering even goed uitgebreid kunnen worden tot op associatieniveau. Voorlopig wil VVS echter dat de instellingen hoger onderwijs, de hogescholen en universiteiten, het allocatieniveau blijven vormen voor de basisfinanciering. De gevolgen van de invoering van een nieuw financieringssysteem dat bovendien ook nog eens op een ander niveau zal worden ingevoerd dan vandaag het geval, zouden anders een beetje te moeilijk te overzien zijn.

3.1. SOKKEL:

Dit voorstel voor een sokkel is te vergelijken met het voormalige historische forfait dat er aan instellingen was toegezegd om de overgang naar een nieuw financieringssysteem te faciliteren. In alle geval moet er een sokkel blijven bij wijze van startkapitaal voor het inrichten van hoger onderwijs.

VVS is er voorstander van om deze sokkel gevoelig te verminderen zodat vraag (studentenaantallen) en aanbod (kwaliteit) meer kunnen spelen. De vaste sokkel moet m.a.w. voldoende laag zijn zodat kleine instelling niet kunnen ontsnappen aan de kwaliteitsfinanciering.

3.2. GEWOGEN STUDIEPUNTEN ALS BASIS

Het vorige systeem van basisfinanciering voor instellingen van hoger onderwijs was voor het grootste deel gebaseerd op studentenaantallen. De Vlaamse overheid keek als financierder naar het aantal studenten dat aan een instelling studeert en kende op basis daarvan een jaarlijkse toelage toe. Dit systeem werkte de massificatie van het hoger onderwijs in de hand, immers hoe meer studenten een instelling kon aantrekken, hoe meer financiering ze ontving. Dit was niet alleen een neveneffect van een systeem gebaseerd op studentenaantallen, maar zelfs een expliciete doelstelling. De massificatie van het hoger onderwijs was geen slechte zaak maar heeft het democratiseringsvraagstuk niet opgelost. Ondertussen heeft de massificatiebeweging echter een plafond bereikt, waardoor het absolute groeipotentieel voor elke instelling stagneert. Volgens VVS is dit dan ook het uitgelezen moment om – net nu er een demografische nulgroei is – de instellingen blijvend te stimuleren om ook de moeilijker bereikbare doelgroepen naar het hoger onderwijs aan te trekken. Het blijft daarom essentieel om de financiering van hoger onderwijsinstellingen te baseren op studentenaantallen. Wel dient de operationalisering van het “koppentellen” wat te worden gemoderniseerd.

Flexibilisering maakt het mogelijk dat studenten een individueel studietraject kunnen uitstippelen waarbij ze in een contract met de onderwijsinstelling het aantal studiepunten preciseren die ze opnemen. Studentenaantallen als basis nemen voor het nieuwe financieringssysteem lijkt dan ook een verouderde methode. Een goed alternatief lijkt **studiepunten**.

Ten gevolge van het flexibiliseringsdecreet kan je een geïndividualiseerd **diplomacontract of creditcontract** afsluiten waarvan het aantal studiepunten sterk kan variëren. Zoals in het huidige systeem zijn de studietrajecten die toeliden naar een diploma hoger onderwijs financierbaar door de overheid. De uitbreiding naar creditcontracten die VVS voorstelt betekent daarentegen dat de huidige vrije inschrijvingen (die in de toekomst creditcontract zullen heten) nu ook in aanmerking komen voor financiering door de overheid en dus niet langer alleen inschrijvingen die aansturen op een diploma. VVS vindt dat het inschrijven voor afzonderlijke vakken in een studiepunten- en creditsysteem een belangrijke bijdrage betekent voor levenslang leren en ook een bijdrage kan leveren tot de democratisering van het hoger onderwijs omdat ze nu ook uitzicht kunnen geven op een diploma.

Uitzondering op deze studiepuntenregel zijn wel de **examencontracten**: dat zijn de vroegere inschrijvingen voor de examencommissie van de Vlaamse Gemeenschap. Deze studievorm kost instellingen immers een pak minder geld omdat deze studenten geen lessen volgen maar enkel examens afleggen. Bovendien is het inschrijvingsgeld voor deze manier van studeren met het flexibiliseringsdecreet al erg opgeslagen om tegemoet te komen aan de klacht van de instellingen dat het voormalige bedrag vrij arbitrair was en geen juiste afspiegeling van de kosten.

Deze **studiepunten** moeten wel een **extra weging** krijgen. Deze dient om objectieve meer- of minderkosten van bepaalde studenten of opleidingen te compenseren. We willen het systeem dus verfijnen voor bepaalde meer- of minderkosten (in % uit te drukken):

-avond- en weekendprogramma's: Het organiseren van avond- en weekendlessen is een goede zaak voor het levenslang leren en voor het stimuleren van herintreders in het onderwijs. De inrichting ervan betekent echter voor de organiserende instellingen wel een meerkost (personeelskost,...) die een extra weging noodzaakt. Vandaag zijn deeltijdse programma's waar het in het geval van avond- en weekendonderwijs meestal gaat, nog niet voor de volle 100% gefinancierd.

-opleidingen met een hogere onderwijsbelasting (A,B,C klassen per vak). Verschillende opleidingen hebben een verschillende kost voor de instellingen. De weging die in de huidige regeling nog werd gebezigd is echter verouderd en bovendien soms het resultaat geweest van natte vinger werk en koehandel. VVS wil daarom dat er een weging komt die gebaseerd is op een deftige kostprijscalculatie per opleiding. Deze calculatie moet om de 5 jaar worden herhaald om eventuele kostenverschuivingen mee in rekening te brengen. VVS wil verder dat de kostprijscalculatie gebeurt volgens de methodologie van de *zero based accounting*. Deze gaat uit van de vraag wat er nodig zou zijn om een opleiding te organiseren en wat dus de ideale kostprijs dient te zijn bij een optimaal middelengebruik. Een dergelijke methodologie voorkomt dat bepaalde opleidingen duurder worden bevonden louter omwille van het feit dat ze minder efficiënt met middelen omspringen omdat ze in de vorige klasseverdeling in een voordeligere klasse zaten en dus meer middelen kregen.

Verder wil VVS dat deze calculatie de kostprijs per opleiding en per graad (**bachelor of master**) berekent zodat eventuele meer- of minderkost die samenhangen met het niveau of de gerichtheid van de graad (professioneel of academisch) mee in rekening kunnen gebracht worden. VVS pleit hierbij voor een divergentie van de klassen in vergelijking met de huidige systeem omdat dit niet verijnd genoeg is om de verschillen tussen de opleidingen in rekening te brengen. Het is evenwel niet onze bedoeling dat er een onhandelbaar systeem van hokjes en kastjes uit de bus komt. Ter wille van de eenvoud een administratieve werkbaarheid, dient de overheid in overleg met VLIR, VLHORA, VVS te bepalen hoeveel verschillende kosten-klassen er worden behouden en hoeveel meer of minder een studiepunten per klasse wordt gemeten. Het spreekt voor zich dat de kostprijs en dus de onderwijsbelasting per opleiding geen invloed kan hebben op het inschrijvingsgeld voor die opleiding. Het is net om te vermijden dat de kostprijsverschillen worden verhaald op de student dat VVS ervoor pleit om deze compensatie te organiseren via de basisfinanciering van de instellingen hoger onderwijs.

-opleidingen met zeer weinig studenten: In het oude financieringssysteem bestonden er zekere programmatie en rationalisatienormen. In het geval een opleiding niet aan een aanvaardbaar aantal ingeschreven studenten of studiepunten komt, zijn deze studiepunten voor de overheid niet financierbaar. VVS

onderschrijft het nut van een dergelijke optimalisatie en rationalisatie-maatregel maar wijst erop dat dit geen afbreuk mag doen aan unieke opleidingen met een bijzondere maatschappelijke relevantie.

Welke opleidingsniveau's/ studenten zijn nog financierbaar?

- Ba, Ma, BanaBa, ManaMa...

VVS benadrukt dat zowel de Bachelor als de initiële Master volledig door de overheid dienen te worden gefinancierd. De eventuele meer- of minderkosten van een professionele of academische gerichtheid van bachelor of master dienen te worden uitgevlakt door de kostprijscalculatie van de onderwijsbelasting (zie hierboven). VVS wil bij deze ook de stemmen ontcrachten die opgaan om het masterniveau op een beperktere wijze te gaan financieren en aan masterstudenten hogere collegegelden te vragen. Daarbij wordt er vaak verwezen naar het grotere persoonlijke profijt van het Masterdiploma. Beide graden leveren echter een andere maar even waardevolle bijdrage aan de samenleving in haar geheel. De tewerkstellingskansen van afgestudeerden variëren overigens meer naar discipline dan naar studieniveau. En de tewerkstellingskansen op de arbeidsmarkt voor academische bachelors zullen hoe dan ook vrij beperkt zijn. Om die reden zou het onder andere ook een vergissing zijn om de Master te catalogiseren onder het levenslang leren.

Voor wat betreft de BanaBa's en de ManaMa's erkent VVS het proliferatieprobleem van aanvullende opleidingen dat dateert van de jaren negentig. Maar het bij ons zo ingeburgerde fenomeen van Advanced Masters is in sterke mate verbonden met het vrij unieke 3+1 schema en het korte mastertraject. Verder hangt het fenomeen ook samen met het door instellingen soms op creatieve wijze zoeken naar private fondsen. Aangezien er weinig publieke overheidsfinanciering is voor deze aanvullende opleidingen moeten instellingen zich ook niet houden aan de gewone inschrijvingsgelden die voor de initiële opleidingen gelden. Volledig conform het flexibiliseringsdecreet krijgen instellingen zo de mogelijkheid om voor de ManaMa en BanaBa het dubbele van de gewone inschrijvingsgelden te vragen tenzij aan werklozen of mensen die minder dan drie jaar zijn afgestudeerd. Hetzelfde decreet staat toe dat instellingen eerder astronomische studiegelden mogen heffen voor opleidingen die zich niet bevinden in de branche van onderwijs, gezondheid of sociaal werk, én die bijzondere omstandigheden claimen zoals extra kosten, samenwerking met de industrie of met een beroepsorganisatie, of een internationaal karakter. VVS klaagt wel aan dat deze vage criteria zijn en door de overheid nauwelijks worden gecontroleerd.

VVS is niet blind voor het financieringsprobleem voor de BanaBa's en ManaMa's. Indien deze diploma's echter een noodzakelijke vereiste worden op de arbeidsmarkt of leiden tot aanzienlijk grotere kansen, moeten deze opleidingen in principe voor iedereen toegankelijk worden en niet alleen voor de elite die het zich kan permitteren. VVS hanteerde in het verleden daarom altijd de idee van een sociaal correctief: pas afgestudeerden, werklozen en werknemers in de social profitsector moesten vrijstelling krijgen van de verhoogde inschrijvingsgelden. VVS onderschrijft daarmee het principe dat wie langer dan drie jaar is afgestudeerd en niet werkloos is, deze aanvullende opleidingen zelf moet betalen en dus geen financierbare student mag zijn. Omwille van operationaliseringsmoeilijkheden met deeltijdse vormen van werken en met de weinig specifieke sectorafbakeningen, wil VVS dat voortaan het inkomensniveau (berekend op basis van het aanslagbiljet van twee jaar geleden) van doorslaggevend belang wordt. Net zoals bij de beursberekeningen moet wie onder een bepaalde minimum inkomensgrens valt, vrijgesteld worden van het verhoogde inschrijvingstarief.

Ook typisch voor deze bijzonder lucratieve opleidingen is dat de prijs niet altijd de maatstaf is voor hun kwaliteit. Vroeger had je aan universiteiten immers twee soorten voortgezette aanvullende opleidingen, de GGS (specialisatiejaren) en de GAS (inleidende opleidingen in een discipline). Deze zijn allemaal zoveel mogelijk in het keurslijf van de BaMa-hervorming geprangd maar voldoen niet steeds aan de kwaliteitsvereisten. Bovendien zijn door een stop op het aantal Ma's dat mocht worden ingericht er ook een aantal van de Gassen uiteindelijk Advanced ManaMa geworden, terwijl ze weinig specialistisch zijn.

VVS vindt dan ook dat er een grondige rationalisering moet komen op basis van een macrodoelmatigheidsonderzoek en een kwaliteitstest. Deze eerste analyse is een verantwoordelijkheid voor de erkenningscommissie, die onderzoekt of een opleiding maatschappelijk en economische relevant is. De tweede is een bevoegdheid voor de NVAO, de Nederlands Vlaamse Accreditatieorganisatie die op dit moment echter nog niet echt werkzaam is voor aanvullende opleidingen. Financierbaarheid dient in elk geval uitgesloten te zijn in geval van een negatief advies van één van beide instanties.

Samengevat vindt VVS dat indien deze BanaBa's en ManaMa's wel een kwaliteitslabel krijgen en hun macromaatschappelijk nut blijken te hebben, deze aanvullende opleidingen wel in aanmerking moeten komen voor een beperkte financiering. Deze beperking kan worden geoperationaliseerd door de studiepunten opgenomen in een BanaBa of ManaMa zodanig te wegen dat ze slechts worden gefinancierd voor een beperkt deel van de financiering die studiepunten uit een initiële opleiding (Ba of Ma) waard zijn (bijvoorbeeld een derde of een vierde). Een andere piste is de koppeling van de financiering van BanaBa's en ManaMa's aan de inschrijvingsgelden zodat enkel die studenten die een vrijstelling genieten van het verhoogde inschrijvingstarief gelden als financierbaar door de overheid. Deze vrijstelling kan dan afhankelijk worden gesteld van het inkomensniveau. Personen die pas afgestudeerd zijn, werkloos zijn, of onder een bepaald inkomensniveau zitten, zouden dan vrijgesteld kunnen worden van het verhoogd inschrijvingstarief.

-Gemeenschappelijke opleidingen, of opleidingen die instellingsoverschrijdend worden aangeboden.

De instellingen die gezamenlijk een opleiding aanbieden, moeten onderling een verdeelsleutel overeenkomen die ze aan de overheid kenbaar maken. Zo kan een aantal van de studenten worden meegenomen in de basisfinanciering (gewogen studiepunten en kwaliteitsscore.).

- Internationale studenten

In het huidige (Vlaamse) systeem krijgen instellingen amper financiering voor buitenlandse (Europese) studenten. Het oude systeem voorzag instellingen van overheidsmiddelen voor maximaal twee procent buitenlandse studenten op het totaal van hun financierbare studenten. Op die manier wou men instellingen wat verplichten om aandacht te blijven besteden aan de eigen populatie. Maar omdat de meeste instellingen in de praktijk er toch boven zitten en het zeer moeilijk hanteerbaar, was werd het niet altijd goed geïmplementeerd. Het hoofdstuk studiegelden in het flexibiliseringsdecreet heeft de twee procent-regel uiteindelijk afgeschaft. Op dit moment heeft dat geen gevolgen omdat er de facto een bevroering van de financiering is. VVS tekende vorig jaar toch protest aan tegen het schrappen van de regel omdat het de instellingen zou kunnen stimuleren om zich enkel te richten op buitenlandse studenten waaraan ze bovendien vaak ook nog eens verhoogd studiegeld kunnen vragen. Dit zou ten koste kunnen gaan van de externe democratisering in Vlaanderen en het aantrekken van moeilijke kansengroepen hier – iets wat instellingen doorgaans meer inspanningen vergt en meer moeite en geld kost.

Als de pot voor hoger onderwijs niet substantieel groter wordt, wil dit zeggen dat er in verhouding minder middelen overblijven voor de interne sociale mobiliteit in Vlaanderen en de instroom van de sociaal zwakkeren die hier aanwezig zijn. Bovendien combineert Vlaanderen op dit moment een kwalitatief hoogstaand hoger onderwijs met een vrije toegang. Vlaanderen kent op enkele uitzonderingen na geen selecterende ingangsexamens en kan dankzij de grote input van belastinggeld en publieke middelen de inschrijvingsgelden op een niveau houden dat in internationale context doorgaat als gematigd. Deze kenmerken maken dat Vlaanderen in de toekomst een grote aantrekkingskracht zal uitoefenen op potentiële studenten uit minder comfortabele onderwijsregio's (van buiten het Europese continent maar ook vanuit voormalige Oostbloklanden (Albanië, Macedonië, Oekraïne...)).

Alle buitenlandse studenten financierbaar maken, heeft als gevolg dat er verschuivingen optreden in de financiering tussen en binnen instellingen. Instellingen die meer buitenlandse studenten aantrekken zullen op die manier iets meer financiering krijgen dan nu, maar dat is niet meer dan logisch, aangezien onderwijs verschaffen aan buitenlanders voor een instelling minstens evenveel geld kost als aan binnenlandse studenten. De instelling krijgt minder geld per student, maar het globale prijzenpakket blijft wel hetzelfde.

VVS is van mening dat de financiële last van de internationale mobiliteit in de Bologna-ruimte op een evenwichtige manier zou moeten worden verdeeld tussen het gastland en het thuisland. Op dit moment is er in de Bologna-etappe in Berlijn afgesproken tussen de ondertekenende landen dat studiebeurzen meeneembaar worden bij internationale studentenmobiliteit. Vlaanderen heeft dit reeds ingevoerd in het nieuwe studiefinancieringsdecreet. Het zou een mooi compromis zijn om naast de meeneembaarheid van studiebeurzen (het schildpadprincipe) deze Bolognastudenten ook financierbaar te maken voor de ontvangende instellingen (het koekoeksprincipe). De gevolgen van de Europese rechtspraak over de aanspraken van EEG-burgers op studiefinanciering en sociale zekerheid in het algemeen, dienen dan ook te worden opgevolgd en de financiering van de internationale studentenmobiliteit dient hierop te worden afgetemd.

Samengevat: VVS wil daarom dat instellingen enkel financiering ontvangen voor die internationale studenten die in het kader van de Bolognamobiliteit vanuit een land uit de Europese Hoger Onderwijsruimte komen. Deze zijn immers vrijgesteld van de hoger inschrijvingsgelden die instellingen aan studenten van buiten de Bolognaruimte mogen vragen. VVS vindt het niet meer dan logisch dat instellingen voor deze studenten financiering ontvangen. En omgekeerd dat instellingen voor studenten van buiten Europa niet twee keer financiering kunnen ontvangen: eenmaal in de vorm van astronomische inschrijvingsgelden en anderzijds in de vorm van overheidsfinanciering aan de instelling.

Wat andere categorieën buitenlandse studenten betreft pleit VVS uiteraard voor de verdere analogie met het decreet betreffende de flexibilisering van het hoger onderwijs in Vlaanderen van 30 april 2004, artikel 64 alsook met het decreet betreffende de studiefinanciering en studentenvoorzieningen in het Hoger Onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap van 21 april 2004, artikel 12. Deze beide decreten specificeren welke buitenlandse studenten zijn vrijgesteld van de verhoogde inschrijvingstarieven voor buitenlanders en welke buitenlandse studenten aanspraak kunnen maken op een studiebeurs (indien ze uiteraard voldoen aan de pedagogische en financiële voorwaarden). Het is niet meer dan logisch dat de overheid voor deze categorie studenten ook een financiering voorziet voor de onderwijsverstreckende instelling. In concreto gaat het dan over kansengroepen als allochtonen, vluchtelingen en asielzoekers, die belangrijk zijn voor de democratisering van het hoger onderwijs en vroeger probleemloos onder de 2% norm ressorteerden.

Voor zover dit nog niet het geval is, vindt VVS dat de overheid ook financiering moet voorzien voor studenten uit ontwikkelingslanden omdat deze eveneens recht moeten hebben op een democratische toegang tot het hoger onderwijs. Voor de operationalisering van deze financierbare groep buitenlandse studenten verwijst VVS graag naar de lijsten van ontwikkelingslanden opgemaakt door de OESO. VVS vindt de financierbaarheid van deze studenten belangrijk vanuit ontwikkelingsperspectief maar benadrukt dat deze niet mag verworden tot het organiseren en versterken van braindrain.

Verder pleit VVS voor de oprichting van een internationaal fonds dat het mobiliteitssaldo moet compenseren en zo tegemoet komen aan de soms onevenwichtige mobiliteitsstromen tussen de verschillende landen die de Bolognaverklaring hebben ondertekend, bijvoorbeeld ten gevolge van de lage inschrijvingsgelden, de kwaliteit, de taal of de aantrekkelijkheid van een land. Het zou een Europees fonds moeten zijn waarin landen een storting doen volgens de netto export van eigen studenten en waar ze weer kunnen uit putten a rato van de netto import van studenten uit andere landen van de Bolognaruimte. De zo gegenereerde middelen kunnen dan worden doorgestort aan de instellingen met veel internationale Bolognastudenten. Dat fonds zal echter zeker nog toekomstmuziek zijn aangezien het om iets Europees gaat en bovendien om een geldkwestie die daarenboven nog eens niet enkel de EU-landen betreft maar ook landen die op dit moment geen EU-lidstaten zijn zoals Albanië Oekraïne, Rusland.....

- levenslang leren en afstandsleren

VVS wil dat flexibele leertrajecten worden meegenomen in de basisfinanciering bij de gewogen studiepunten, dwz. dat elk opgenomen studiepoint financierbaar wordt. We willen echter geen extra weging toekennen tenzij er duidelijke sprake is van een objectieve meerkost bijvoorbeeld in de vorm van avondonderwijs (zie hoger).

In feite zijn er twee soorten afstandsonderwijs: het afstandsonderwijs dat bepaalde 'immobiele' doelgroepen (b.v. gehandicapte studenten) de mogelijkheid biedt om te studeren én het afstandsonderwijs zoals het in Engeland bestaat onder de vorm 'open university'. Deze laatste vorm 'bestaat' niet in Vlaanderen, althans niet in strikte zin aangezien de open universiteit die in Vlaanderen wordt aangeboden wordt georganiseerd vanuit Nederland. Het doelpubliek van de 'open university' zijn grotendeels werkende mensen, die nog een extra diploma willen halen. De eerste vorm van afstandsonderwijs voor doelgroepen dient wel een 'bijzondere' financiering te krijgen, omdat er extra (persoonlijke) begeleiding nodig is. Bovendien wordt deze laatste vorm wel aangeboden aan onze instellingen maar gaat het de facto slechts alleen om opleidingsonderdelen (bijvoorbeeld een doofstomme student die in de plaats van een interactief seminarie een vak in afstandsvorm volgt). De tweede vorm moet niet gefinancierd worden aangezien de mensen die dit soort onderwijs volgen meestal toch geld genoeg hebben en zich hoge inschrijvingsgelden kunnen permitteren.

VVS wil afstandsonderwijs daarom niet opnemen als te financieren en te wegen studiepunten maar wel als een extra te stimuleren kwaliteitscriterium 'flexibele leervormen' bij de kwaliteitsindicator democratisering en heterogeniteit (zie verder).

Verder pleit VVS wat levenslang leren betreft voor een basisbeurs van 8 jaar die je op om het even welk moment kan opnemen in je leven om op die manier ook heroriëntering mogelijk te maken. Om deze vorm van opleidingskrediet voor het leven in de praktijk te brengen dient er eens een duidelijk en volledig overzicht te worden gemaakt van alle stimulerende maatregelen voor levenslang leren en permanente vorming.

- bissen, trissen en andere zittenblijvers

VVS pleit hier voor het behoud van de bestaande regeling en het vrijwaren van het recht om je te herpakken en een jaar of vak te kunnen overdoen als je niet bent geslaagd. De overheid mag pas een rem zetten op de financiering van een student als zijn studieduurverlenging in studiepunten de grens overschrijdt zoals vastgelegd in het decreet betreffende de flexibilisering van het hoger onderwijs in Vlaanderen, artikel 52 §2. In het algemeen pleit VVS ervoor om de studieduur te bewaken door positieve maatregelen: een beter (maar niet selectief) oriënteringsbeleid en meer en betere studiebegeleiding. Dit laatste is iets wat verder kan worden opgenomen als kwaliteitsindicator (zie verder).

3.3. KWALITEITSSTIMULI

Omwille van de boven beschreven beperkingen die een louter studentenaantallengebaseerd systeem meebrengt, namelijk een concurrentieslag om de meeste studenten en te weinig garanties voor de kwaliteit van het hoger onderwijs, stelt VVS voor om de financieringssysteem aan te vullen met een kwaliteitsgebonden component die bovendien ook rekening houdt met internationale uitdagingen en ontwikkelingen.

Kort gesteld komt het er op neer dat men via de financiering van de instellingen, de kwaliteit wil bevorderen. Binnen de basisfinanciering worden er naast studentenaantallen (of vertaald naar het flexibiliseringsdecreet: ECTS-studiepunten) dus een aantal andere zaken in rekening gebracht die volgens ons wijzen op de kwaliteit van een instelling. Dit hoofdstuk bespreekt dus het kwaliteitsgebonden stuk in het variabele gedeelte van de instellingsfinanciering.

Daarbij dient te worden opgemerkt dat VVS kwaliteit beschouwt in de brede zin van het woord. Kwaliteit wordt immers niet door één iets bepaald maar wel door een veelheid van factoren. Waarom zou de overheid bijvoorbeeld extra financiering geven voor de kwaliteit van onderwijs als dit onderwijs niet democratisch toegankelijk is? En omgekeerd is het weinig verdedigbaar dat de overheid de onderwijsdemocratisering financiert als die niet leidt tot een waardevol en algemeen erkend diploma. Kwaliteit bestaat voor VVS dan ook uit een aantal doelstellingen die allemaal op een zekere manier aanwezig moeten zijn om te kunnen spreken van een kwaliteitsvolle instelling.

Het is duidelijk niet de bedoeling om kwaliteit als outputfinanciering in te voeren en zo een ranking of een tweestromenlandschap in het hoger onderwijs te bevorderen, maar wel om te kijken naar het proces van kwaliteitsverbetering. VVS wil dat instellingen beloond worden naargelang ze kwaliteitsverbeteringen kunnen realiseren.

Bovendien moet een financieringssysteem voor het hoger onderwijs ook voldoende rekening houden met de bestaande verschillen in het hoger onderwijslandschap in Vlaanderen. Terwijl de onderwijskwaliteit sterk kan verschillen van opleiding tot opleiding dient de overheid de middelen te alloceren op instellingsniveau en de kwaliteitsincentives dus aan de instelling als geheel te geven. De kwaliteit van afzonderlijke opleidingen kan immers beter worden gegarandeerd door middel van de externe kwaliteitszorg dan via een financieringssysteem dat daardoor ongelofelijk complex zou worden. VVS beschouwt daarom in dit geval kwaliteit als de gehele organisatie die nodig is om hoger onderwijs aan te bieden en deze kwaliteit situeert zich zowel op het gebied van onderwijs en gelijke kansen als in de algemene werking.

Een financieringssysteem dat bepaalde doelstellingen wil verwezenlijken in het Vlaamse hoger onderwijs dient verder ook rekening te houden met de sterke traditie van autonomie en de eigenheid van de instellingen. Daarom stelt VVS een systeem voor waarbij decretaal wordt bepaald wat de kwaliteitsindicatoren en -criteria zijn voor alle instellingen, maar waarbij de concrete prioritering en operationalisering aan die instellingen zelf wordt overgelaten. De instellingen dienen dus zelf een beleid van kwaliteitsverbetering uit te stippelen en worden daar achteraf dan door de overheid op geëvalueerd en financieel voor beloond.

Omdat het tenslotte om overheidsmiddelen gaat is het aangewezen dat de kwaliteitsstimuli worden uitgekeerd op basis van een aantal controleerbare en kwantificeerbare kwaliteitscriteria. Om tot een kwantificeerbare vertaling te komen van het begrip kwaliteit heeft VVS zich gebaseerd op de wetenschappelijke modellen van o.a. de Data Envelopment Analysis (DEA).

De kwaliteitsdoelstellingen die de overheid als algemene grenzen moet aanduiden, namelijk onderwijskwaliteit, democratisering en heterogeniteit, kostenbeheersing, instellingskwaliteit en attitudes en verwachtingen, worden in wat volgt uitgewerkt in een aantal concrete kwaliteitscriteria. In wat volgt definiëren we de relevante indicatoren voor de kwaliteit van het hoger onderwijs, en de operationele criteria voor hun toetsing. Deze criteria moeten beschouwd worden als complementaire maatstaven. Het zijn deze criteria waarvan de instellingen uiteindelijk de weging bepalen. Dit is echter geen uitputtende lijst en ze dient door experts na verder onderzoek en vergelijking met andere kwaliteitsfinancieringssystemen nog verder te worden uitgewerkt en aangevuld.

VVS ambieert hiermee dus geen exhaustieve lijst van operationele criteria. Voor alles wil VVS in dit standpunt enkele voorbeelden aanreiken van operationele criteria om zo te verduidelijken wat wij onder deze kwaliteitsindicatoren verstaan. Ook willen we al een eerste aanzet geven en een duidelijke aanwijzing in welke richting de verdere uitwerking moet gebeuren. VVS pleit er echter voor om deze gevoelige opdracht toe te vertrouwen aan een extern studie bureau dat in alle onafhankelijkheid en op een zo objectief en wetenschappelijk mogelijke manier een concrete operationalisering van de kwaliteitsindicatoren uitwerkt.

3.3.1. Kwaliteitsindicatoren

3.3.1.1. *Onderwijskwaliteit*

Het gaat hier over het onderwijsproces als geheel. In hoeverre slagen de instellingen er in om via de goede organisatie van hun onderwijs de vooraf vastgelegde doelstellingen van de opleidingen te realiseren? Dit lijkt een resultaatgerichte vraag, maar om werkelijk de kwaliteit van het *onderwijs* te meten, moet je focussen op het proces: welke inspanningen doen de instellingen om bij zo veel mogelijk studenten het vereiste niveau te bereiken? In welke mate bestaat er binnen de instellingen de nodige zorg voor de didactische en organisatorische aanpak van het onderwijs zodat studenten voldoende kennis, bekwaamheden en vaardigheden aan hun opleiding overhouden? Deze vraag heeft uiteraard ook – en vooral- betrekking op de docenten, de pedagogie, de onderwijskundige omkadering, enz. Voor de kwaliteit van het academische onderwijs is ook de vraag van belang of het aangeboden onderwijs voldoende aansluit bij relevant recent wetenschappelijk onderzoek.

De onderwijskwaliteit kan kwalitatief gemeten worden, wat onder meer gebeurt via het systeem van de externe visitaties. Wat de kwantificeerbaarheid betreft – en dus de mogelijkheid om een cijfer om te zetten naar een som geld – bestaat hier echter een probleem. Bovendien focust men hierbij op de kwaliteit van de opleidingen, en niet die van de instellingen. Toch hebben de externe visitaties in het verleden hun nut bewezen en verwacht VVS een vergelijkbaar positief effect van het daarbij aansluitende accreditatieproces. Het heeft bijgevolg geen zin om in het kader van de financiering van de instellingen een nieuw parallel systeem van kwaliteitsbeoordeling op poten te zetten.

De zorg voor het onderwijs dient echter ook op instellingsniveau te worden gestimuleerd. Daarom pleit VVS er voor de aandacht die besteed wordt aan de verbetering van het onderwijsproces, via volgende criteria te kwantificeren:

- Het percentage docenten dat de academische initiële lerarenopleiding of een ander aanvullend pedagogisch programma met officieel karakter heeft gevolgd
- extra-pedagogische of onderzoeksmatige activiteiten van de docenten
- uren begeleiding per student (aanwezigheid van een monitoraat, mogelijkheden tot bijscholing, stagebegeleiding)
- studiedruk en de spreiding ervan
- internationalisering (in de zin van buitenlandse docenten of docenten met buitenlandse ervaring)

3.3.1.2. *kostenbeheersing:*

Voor de gemeenschap, de belastingbetaler, is het van belang dat een instelling voor hoger onderwijs rekening houdt met de kosten die zij maakt met betrekking tot haar onderwijs. Maar ook daarbuiten is het een waardevolle indicator van kwaliteit als men met beperkte kosten te maken een kwaliteitsvolle opleiding kan organiseren.

Deze indicator heeft met andere woorden betrekking op het al dan niet efficiënt besteden van het budget, het effectief besteden van het budget aan onderwijs, enz. Het gaat hier bijvoorbeeld om vragen zoals (*'Stemt het aantal uren dat effectief wordt lesgegeven overeen met het geld dat daarvoor werd uitgetrokken?'*) Ook belangrijk is het ontwikkelen van een halfplange en lange termijnvisie om de budgettering en de budgetverdeling te optimaliseren en een toekomstvisie om eventuele problemen betreffende die budgettering weg te werken

Enkele criteria hiervoor zijn het rationeel aanwenden van:

- het budget bestemd voor onderwijs
- het budget bestemd voor de uitrusting

alle uitgedrukt in de output/input-verhouding als weergave van de efficiëntie in het omgaan met middelen.

3.3.1.3. *kwaliteit van de instelling: (zie oorspronkelijke nota)*

De kwaliteit van de instelling an sich is een precair iets, zeker in een klimaat van felle concurrentie tussen de instellingen leeft. Nochtans is het een relevante indicator, die zwaar kan doorwegen op de bestemming van de studenten die aan de instelling studeren. Onder de kwaliteit van de instelling wordt zowel de interne organisatie verstaan als de betrekking die de instelling heeft met de buitenwereld. Interne democratisering is een belangrijk aspect van de kwaliteit van de instelling. Het gaat dan om de betrokkenheid van alle onderwijsindicatoren en in het bijzonder de studenten bij het beslissingsproces aan de instelling. Deze interne democratie moet ook rekening houden met de bestaande diversiteit van de studentenpopulatie. Het gaat vooral om de kanalen die de instelling ter beschikking stelt van deze verschillende maatschappelijke groepen om te integreren in de studentenvertegenwoordiging en uiteindelijk in het besluitvormingsproces van de instelling in het algemeen.

Vooropgestelde criteria voor deze indicator zijn:

- de materiële kwaliteit (organisatie, uitrusting, ...)
- gebruik van de middelen, management. Dit kan geoperationaliseerd worden door bijvoorbeeld:
 - i. boekhoudkundige waarde van het patrimonium per student
 - ii. bibliotheken (Bijvoorbeeld: de hoeveelheid werken per student, het feit of de werken al dan niet up-to-date zijn, ...)
 - iii. het democratisch gehalte van de instelling
- studentenorganisatie
 - i. materiële steun van de instellingen
 - ii. formele inspraak van de studenten in het beleid
 - iii. opkomst bij studentenverkiezingen (met inbegrip van het kiessysteem)
- interne openheid van de instelling

3.3.1.4. *Externe democratisering en heterogeniteit:*

Deze doelstelling bepaalt dat al wie de capaciteiten en de interesse heeft om hoger onderwijs te volgen, dit ook moet kunnen doen zonder daarbij gehinderd te worden door drempels van financiële, socio-culturele of eender welke aard. Er moet worden gestreefd naar een evenredige participatie in het hoger onderwijs, dat wil zeggen dat de deelname van bepaalde kansengroepen aan het hoger onderwijs in verhouding niet kleiner mag zijn dan hun aandeel in de samenleving. Aandacht voor de democratisering van het hoger onderwijs zou via de financiering van de instellingen verder kunnen worden gestimuleerd.

Vooropgestelde criteria voor deze indicator zijn:

- socio-economische stratificatie bij de studentenpopulatie
- flexibele leervormen
- doelgroepenbeleid

3.3.1.5. *Houdingen en verwachtingen*

Via deze indicator wordt gepolst naar de houding van de instelling en de verwachting van de buitenwereld t.a.v. de instellingen. Hier wordt met andere woorden het belang van de houdingen en verwachtingen van studenten, docenten, overheid en maatschappij ten aanzien van de instelling in rekening gebracht en de manier waarop de instelling daarop inspeelt. Het gaat met andere woorden over de manier waarop de instelling voldoet aan de maatschappelijke verwachtingen. Richt de instelling zich ook op doelstellingen die het strikte 'leerplan' overstijgen? Slaagt de instelling er in te ontsnappen aan een ivoren toren-mentaliteit?

Bijvoorbeeld:

- De extra inspanningen die de instelling levert om drop out van studenten tegen te gaan
- Oog voor maatschappelijk debat
- Oog voor aansluiting op de arbeidsmarkt
- Oog voor de combinatie werk-gezin van docenten en studenten
- De extra inspanningen die de instelling levert om er voor te zorgen dat doctoraatsstudenten hun doctoraat effectief afwerken.

3.3.2. Welk gewicht geven aan de criteria? En wie bepaalt het gewicht?

De instelling krijgt een aantal punten (50) en moet deze om de vijf jaar verdelen over de vijf grote kwaliteitsindicatoren. Elke indicator moet min. 7 punten krijgen met een maximum van 15, de overige 15 punten zijn vrij te verdelen. Na 5 jaar volgt evaluatie: als kwaliteit verbeterd werd, krijgen instellingen extra geld volgens het principe geld X aantal punten verdiend.

Door instellingen te verplichten om aan alle kwaliteitsdoelstellingen aandacht te besteden in de vorm van een minimaal puntenaantal, kan de overheid garanderen dat er ook voor de moeilijker bereikbare doelstellingen aandacht is. Zonder onder- of bovengrenzen zal een zwak gerealiseerde doelstelling immers amper of geen gewicht krijgen van een instelling. Verder staat het de instellingen vrij om zelf punten te verdelen over de kwaliteitsdoelstellingen waarop ze goed scoort en waarop ze nog veel kan verbeteren. Op die manier wordt de autonomie van de instellingen gerespecteerd. Door de vijfjaren-meting worden instellingen ook gedwongen om een lange termijnbeleid voor kwaliteitsverbeteringen uit te stippelen en wordt het beleidsvoerend vermogen van de instellingen aangesterkt.

3.3.3. Wat als referentie nemen bij de beoordeling?

Hoe scoort men op de verschillende criteria? In feite wordt hier de vraag gesteld waarmee men moet vergelijken bij het beoordelen van instellingen: gaat het om een vergelijking tussen de instellingen, of vergelijken we de instelling met zichzelf? In het eerste geval beoordeel je de kwaliteit van een instelling door haar positie te bepalen t.a.v. de anderen (relatief t.a.v. de anderen), in het tweede geval beoordeel je het proces dat ten grondslag ligt aan de kwaliteitsverbetering (relatief t.a.v. de anderen). Het eerste referentiepunt benadrukt de competitie terwijl het tweede meer de nadruk legt op de algemene kwaliteitsverbetering van het hoger onderwijs in Vlaanderen.

Volgens VVS hebben beide referentiepunten hun waarde. De keuze voor de ene dan wel de andere referentie zal afhankelijk zijn van het operationele kwaliteitscriterium in kwestie.

4. DEEL II: GEKLEURDE MIDDELEN

Voor VVS volstaat basisfinanciering niet. Sommige onderwijsgerelateerde aspecten moeten apart gefinancierd worden met 'gekleurd geld'. Dit is geld dat van overheidswege aan de instelling, associatie of studentenvoorzieningen wordt gegeven om te besteden aan onderwijsgerelateerde aspecten waaraan de overheid een bijzonder belang hecht en die niet van nature uit door de instelling worden gegarandeerd. Concreet bestaat dat tot vandaag de dag in de vorm van een bepaalde som overheidsgeld dat aan de universitaire instelling wordt gegeven maar enkel gebruikt kan worden voor sociale voorzieningen. De instelling heeft wel marges qua interne verdeling van 'gekleurd geld', maar die zijn veel beperkter dan de marges bij basisfinanciering.

4.1. PROJECTFINANCIERING

Om permanent te kunnen inspelen op de veranderende noden van de samenleving is er ook nood aan een aparte post voor projecten die een vernieuwende aanpak stimuleren. Dergelijke projecten moeten gericht zijn op de twee hoofdredenen waarom de overheid het hoger onderwijs financiert, namelijk de democratisering van het onderwijs en de onderwijskwaliteit. Deze doelstellingen zijn van een zodanig belang dat de overheid aan instellingen die in de kwaliteitsweging op deze punten slecht scoorden ook tijdens de vijfjarentermijnen de kans moet geven om hier verbeterprojecten voorop te zetten.

Bovendien is het zo dat de samenleving constant en in versneld tempo evolueert en dat het hoger onderwijs ook in versnelde pas zich dient aan te passen aan de veranderende noden. Zeker wat democratisering betreft is het perfect mogelijk dat de samenleving nieuwe doelgroepen ontdekt en van het hoger onderwijs verlangt dat het ook deze aanspreekt en toeleidt naar het hoger onderwijs. Ook onderwijsvernieuwing dient een constante uitdaging te zijn voor het hoger onderwijs dat een nieuwe didactiek en nieuwe methodieken moet uitwerken om in te spelen op het diversifiëren van de studentenpopulatie, het bestrijden van drop-out en van studievertraging.... Voorbeelden zijn instroomprojecten naar bepaalde doelgroepen toe, probleemgestuurd onderwijs, projecten die taalachterstand remediëren, mentorprojecten, projecten rond leerstoornissen of studenten met psychische aandoeningen....

De overheid voorziet dus een projectfonds op Vlaams niveau met extra middelen die kunnen worden toegekend op basis van projectvoorstellen die dieper ingaan op een van de twee doelstellingen (of op beide of op een deelaspect ervan). De projecten worden tussentijds geëvalueerd door de overheid en als ze niet voldoen wordt een volgende schijf ingehouden. De projecten zijn in principe tijdelijk van aard omdat na verloop van tijd de kennis en kunde die er is opgedaan moet geïntegreerd worden in de basiswerking.

4.2. DE ROL VAN DE INSCHRIJVINGSGELDEN

4.2.1. algemeen

In het algemeen pleit VVS ervoor om de randvoorwaarden voor de financiering van het hoger onderwijs zoveel mogelijk constant te houden. Vorig jaar nog werden de inschrijvingsgelden decretaal vastgelegd door het flexibiliseringsdecreet. In dezelfde periode werd een nieuw decreet goedgekeurd over de studiebeurzen. Het zou de omgekeerde wereld zijn

om naar aanleiding van financieringsdiscussies alles onmiddellijk terug in vraag te stellen. We hebben het dan niet alleen over de (matige) inschrijvingsgelden maar ook over de studiebeurzen, toelatingsvoorwaarden aan instellingen enzoverder.

4.2.2. compensatie voor verlaagde tarieven

Een ander probleem is dat instellingen die veel beurs- en bijnaeursstudenten aantrekken heel wat inschrijvingsgelden mislopen. Beurs- en bijnaeursstudenten genieten immers verlaagde inschrijvingstarieven die decretaal zijn vastgelegd. Dit geeft het perverse effect dat instellingen die zware inspanningen doen voor de onderwijsdemocratisering daar in de praktijk financieel voor worden afgestraft. Het is zoals eerder vermeld absoluut geen optie om de studiegeldtarieven voor mindervermogende studenten dan maar op te trekken en zo de financiële drempel te verhogen. Integendeel wil VVS het inschrijvingsgeld voor beursstudenten graag afgeschafft zien.

VVS pleit daarom voor een volledige compensatie van de door instellingen gederfde inkomsten voor beurs- en bijnaeursstudenten. Het is niet meer dan logisch dat de overheid het verschil bijpast tussen het werkelijk ontvangen inschrijvingsgeld en het studiegeld dat een instelling zou ontvangen moesten ze elke student het hoogste tarief aanrekenen. Dat wil zeggen dat de overheid jaarlijks nagaat hoeveel minderinkomsten een instelling lijdt ten gevolge van de verlaagde inschrijvingstarieven en dit bedrag vervolgens nominaal compenseert tot de volle 100% (het studiegeld dat een niet-beursstudent betaalt).

4.2.3. een duidelijke bestemming

Als er dan toch inschrijvingsgelden worden gevraagd wil VVS dat deze inkomsten enkel en alleen nog maar ten goede van de student mogen worden aangewend. Dat stond vroeger expliciet in het hogescholendecreet en het universiteitsdecreet maar is uit het stukje inschrijvingsgelden van het flexibiliseringsdecreet gevlogen omdat het in de praktijk niet werd gecontroleerd en niet te controleren viel omdat er geen traceerbaarheid was door het gebruikte boekhoudsysteem.

Dat heeft natuurlijk veel te maken met de transparantie van de boekhoudsystemen die te wensen over laat. Eigenlijk is de schrapping ervan een aanfluiting van de student die voor het ophoesten van inschrijvingsgelden soms zeer diep in zijn of haar portefeuille moet tasten. VVS vindt dat de transparantie van boekhoudsystemen sowieso sterk moet verbeteren en dat dit dus niet langer een beletsel mag zijn voor de kleuring van de inschrijvingsgelden.

Aan sommige instellingen bestaat er ook de interne regeling dat een deel van het inschrijvingsgeld gekleurd is en dat dit deel integraal dient te worden doorgestort naar de studentenvoorzieningen. Deze praktijk is aan de universiteiten goed ingeburgerd en zorgt ervoor dat de ondergefinancierde studentenvoorzieningen wat meer ademruimte krijgen. De overheid zou deze bestaande praktijk decretaal kunnen verankeren om te verhinderen dat de universitaire studentenvoorzieningen de speelbal zouden kunnen worden van de grillen van de instelling, en om deze good practices uit te breiden naar de hogescholen en hun studentenvoorzieningen. Zo zou je kunnen mogelijk maken dat de middelen voor hogeschoolsovo's ook worden opgetrokken tot op het niveau van de middelen waarover de universitaire studentenvoorzieningen in de praktijk kunnen beschikken.

Als er dan toch inschrijvingsgelden worden gevraagd dan zou het voor VVS ideaal zijn om minimaal de helft door te sluisen naar studentenvoorzieningen en het overige stuk van de studiegelden te besteden aan studentgerichte onderwijsactiviteiten (bijvoorbeeld studentenbegeleiding). Zo verzeker je dat de inschrijvingsgelden worden aangewend om zowel de socio-culturele (onderwijsinherente drempels), als de socio-economische te verlagen.

Echter, zolang echter de sociale toelagen voor hogeschoolstudenten niet zijn opgetrokken tot op het niveau van de universiteitsstudenten bestaat het gevaar dat de gedeeltelijke toewijzing van de inschrijvingsgelden aan studentenvoorzieningen misbruikt zal worden als excuus om uiteindelijk niets te doen aan de financiële discriminatie van hogeschoolstudenten vanuit de overheid. VVS benadrukt daarom dat het wegwerken van de onderfinanciering van de studentenvoorzieningen voor hogescholen de absolute prioriteit moet krijgen.

4.3. *INVESTERINGEN*

Veel van de financiële beslommeringen van instellingen maken dat investeringen in infrastructuur er vaak niet meer aan te pas komen of als ze dat wel doen een negatieve impact hebben op de werkingsmiddelen voor het onderwijs zelf. Om dit euvel te verhelpen is het aangewezen om bijkomend een aanvullende financiering voor infrastructuurinvesteringen te voorzien. Vlaanderen investeert immers relatief weinig in de gebouwen voor onderwijs en hun uitrusting waardoor deze vaak verouderd zijn of gewoonweg ontoereikend voor het gestegen aantal studenten.

VVS dringt daarom aan op een investeringsfonds voor het hoger onderwijs (en dus gescheiden van de initiatieven voor het leerplichtonderwijs) dat enerzijds infrastructuursubsidies weggeeft en anderzijds ook dienst doet als waarborgfonds voor investeringskredieten. De overheid zou op die manier kunnen profiteren van de lage rentevoeten van dit moment wanneer het de rente op de leningen ten laste neemt van de onderwijsbegroting.

Dit fonds zal voor de toekenning van subsidies en leningen uitgaan van de noden van de aanvragers en waken over de efficiënte besteding van de overheidsmiddelen. Elke instelling of samenwerkingsverband kan bij dit fonds een investeringsaanvraag indienen. Bij de selectie dient dit fonds in eerste instantie te focussen op de inhaaloperatie nodig om de patrimoniumachterstand van de hogescholen ongedaan te maken. Een dergelijk fonds zou een aanzienlijke vooruitgang betekenen voor instellingen die door hun kortere historische achtergrond of zeer ingewikkelde

fusiegeschiedenis minder gemakkelijk infrastructuurinvesteringen konden doen. Een tweede belangrijke criterium voor het fonds is het versterken van samenwerking tussen instellingen onderling en ook eventuele samenwerkingsverbanden met niet-onderwijsorganisaties. Gemeenschappelijke labo's, aula's en bibliotheken kunnen gestimuleerd worden – wat de efficiëntie, de optimalisatie en de kwalitatieve besteding van de middelen ten goede zal komen.

Ook voor de sector van studentenvoorzieningen voorzien we eenzelfde manier van werken. VVS verdedigt immers niet enkel het optrekken van de middelen van sociale voorzieningen aan hogescholen tot op het niveau van de gemiddelde universiteitsstudent, maar ook een inhaaloperatie voor de historische achterstand in patrimonium van de hogeschoolsovo's. VVS wil dus dat studentenvoorzieningen voldoende middelen krijgen om het groot onderhoud van hun gebouwen te voorzien en om een spaarpotje aan te leggen voor eigen investeringen. Daarnaast dient er een investeringsfonds voor studentenvoorzieningen te komen. Dat Vlaamse fonds verdeelt investeringssubsidies en goedkope investeringskredieten die de lage rente op dit moment benutten. Bij het toekennen van subsidies en leningen houdt dit fonds uiteraard rekening met de noden van de aanvragers en de effectiviteit en efficiëntie van de voorgestelde investeringen. In eerste instantie zal het investeringsfonds daarom focussen op de noodlijdende sovosector aan de hogescholen die niet de financiële ruimte heeft om studentenrestaurants of studentenresidenties neer te zetten. beschikken. Tegelijk moet deze extra middelenpot ook de mate waarin er wordt samengewerkt als positief selectiecriterium worden gehanteerd. Deze extra middelenpot voor infrastructuur zou ook tegemoet kunnen komen aan de grote bezwaren die bestaan tegen regionale samenwerking tussen hogescholen en studentenvoorzieningen die voortkomen uit de ingewikkelde patrimoniumtoestanden en eigendomskwesties.

4.4. STUDENTENVOORZIENINGEN

In het kader van de Bolognahervorming die dringend een socialere dimensie behoeft, is het belangrijk dat de omschrijving van financierbare student voor studentenvoorzieningen wordt uitgebreid naar die studenten die komen uit een land van de Europese Hoger Onderwijsruimte. Zoniet zal internationale studentenmobiliteit immers altijd een voorrecht blijven van een elite die het zich kan permitteren in plaats van een recht te worden voor iedereen. Ook hier geldt dat een internationaal mobiliteitsfonds zoals hoger beschreven een oplossing kan zijn voor onevenwichtige studentenstromen.

De financiering van de universitaire studentenvoorzieningen maakt op dit ogenblik deel uit van de financiering van de universiteiten. De sociale toelagen voor studentenvoorzieningen gaan dus vandaag naar de instellingen, maar ze verdwijnen niet in de grote pot. Studentenvoorzieningen zijn een reeds lang bestaande vorm van gelinkte overheidsmiddelen die enkel en alleen mogen worden besteed aan de decretaal bepaalde doelstellingen voor studentenvoorzieningen (namelijk de onderwijsdemocratisering en de verbetering van de randvoorwaarden voor het studeren) en de bestedingsvelden die het decreet specificeert. De overheid moet zich daarbij de vraag durven stellen of er geen betere financieringswijzen kunnen worden gevonden voor een sector die al gedurende veertig jaar wordt betoelaagd in de vorm van gekleurde middelen.

Bij de hogescholen genieten de studentenvoorzieningen een apart juridisch statuut en ontvangen ze hun middelen rechtstreeks van de overheid. In het kader van het structuurdecreet dat een harmonisatie bracht tussen universiteiten en hogescholen, en in het kader van het toekomstige financieringsdecreet hoger onderwijs dat hetzelfde beoogt voor de financieringsaspecten ervan, is het nuttig om ook op het gebied van studentenvoorzieningen een harmonisatie na te streven. Het uitgangspunt moet daarbij uiteraard steeds de gelijkheid van de student zijn en de manier en het niveau waarop deze het beste kan worden georganiseerd.

We willen in deze context dan ook de ongelijke financiering aanklagen die de hogeschoolstudenten nog steeds financieel discrimineert. Vorig jaar kregen de sociale voorzieningen van de hogescholen iets van een 166 euro per student terwijl de universitaire student gemiddeld een 265 euro waard was. Nochtans hebben hogeschoolstudenten vergelijkbare studiekosten en dezelfde noden op het vlak van voeding, huisvesting, begeleiding.... De ongelijke betoelaging is dus met geen enkel objectief argument te verantwoorden en de wegwerking ervan verdient de absolute prioriteit. Het is onaanvaardbaar dat de studentenvoorzieningen van de hogescholen niet dezelfde wapens krijgen om ten strijde te trekken tegen de drempels tot het hoger onderwijs en de hindernissen onderweg.

Voor wie streeft naar gelijke betoelaging zijn de grote verschillen die er vandaag bestaan in sociale toelagen tussen de universiteitsstudenten onderling natuurlijk moeilijk te verantwoorden. Dat heeft natuurlijk alles te maken met de schaalverschillen zoals die bij het tot stand komen van het universiteitsdecreet bestonden. Deze zijn ondertussen net als de rest van het financieringsdecreet ook verouderd geraakt en bovendien is er onlangs een andere organisatiestructuur opgezet om schaalvoordelen te benutten, namelijk de regionale samenwerkingsplatforms. Daarom is het dan ook niet meer dan logisch dat bij de optrekkingsbeweging van de sociale toelagen voor hogeschoolstudenten ook de universiteiten die de laagste betoelaging genieten onder de universiteitsvoorzieningen in deze financiële inhaaloperatie worden meegenomen. Voor de universitaire studentenvoorzieningen die gigantisch boven het universitaire gemiddelde scores, zoals de zeer kleine universiteiten dient er uiteraard een zacht uitdoofscenario te worden voorzien.

Daarbij mag men ook niet uit het oog verliezen dat als men de discussie over de ongelijkheid toespitst op de sociale toelagen alleen deze nog een vertekend beeld oplevert over de werkelijk ongelijkheid. Zelfs met het optrekken van de middelen tot op universitair niveau mogen ze niet vergeten dat de studentenvoorzieningen een historische achterstand van 40 jaar moeten overbruggen. Universitaire studentenvoorzieningen genieten immers nog wat "extralegale voordelen" in de vorm van een stuk inschrijvingsgelden dat wordt doorgestort in de vorm van ondersteuning voor infrastructuur en investeringen(zie hoger). In het kader van een nieuw decreet over de financiering van het hoger onderwijs dat het hoger

onderwijslandschap voor de komende twintig jaar sterk gaat bepalen, is het aangewezen om ook wat dit betreft een grotere transparantie na te streven. Zolang beslissingen over de besteding van deze onrechtstreekse middelen genomen worden op organen waarop weinig studenten zitten en die weinig of geen voeling hebben met de doelstellingen van studentenvoorzieningen, zal de effectiviteit van deze overheidsmiddelen of inschrijvingsgelden niet kunnen worden gegarandeerd. Het zou veel efficiënter en transparanter zijn moesten al deze middelen die zijn bestemd voor onderwijs en in feite oneigenlijk worden gebruikt, door de overheid rechtstreeks aan de studentenvoorzieningen worden toegekend en niet langer de omweg moeten maken langs de instellingen en de instellingsbesturen. Studentenvoorzieningen hebben deze middelen immers broodnodig en zouden op die manier deze overheidsmiddelen ook op een efficiëntere manier kunnen uitgeven. Een herziening van het hele financieringssysteem voor het hoger onderwijs die aandacht heeft voor de democratisering van het onderwijs moet ook het ganse plaatje van de studentenvoorzieningen durven herbekijken en deze hefboom voor de democratisering de plaats geven die haar werkelijk toekomt.

Kort samengevat is het VVS-voorstel inzake de studentenvoorzieningen analoog aan het standpunt over de financiering van de instellingen zelf. We vragen dat dezelfde categorieën van studenten in aanmerking komen voor financiering. We eisen ook klaar en duidelijk meer middelen voor studentenvoorzieningen en meer middelen voor de onmiddellijke optrekking van de zwaar onderbetoelaagde studentenvoorzieningen aan de hogescholen - zonder dat dit afbreuk mag doen aan de eveneens duidelijke onderfinanciering van de universitaire studentenvoorzieningen. Anderzijds staat voor VVS tegenover de vraag naar meer overheidsmiddelen ook de vereiste van een transparanter en rationeler gebruik. De schaarse middelen moeten zoveel mogelijk opleveren voor de studenten in kwestie en er mag zo min mogelijk blijven hangen in de structuren. De overheid dient daarom de regionale samenwerking verder te versterken en schaalvoordelen zoveel mogelijk te benutten.

5. DEEL III: ONDERZOEKSFINANCIERING

Vandaag wordt onderzoek via drie geldstromen gefinancierd waarvan de eerste deel uitmaakt van de algemene basisfinanciering van de universiteiten. De manier waarop de tweede en de derde geldstroom dient te worden georganiseerd valt buiten het bestek van dit standpunt. De vroegere basisfinanciering voor universitaire instellingen diende eigenlijk te worden verdeeld over de drie decretale opdrachten die universiteiten moesten vervullen: onderwijs, onderzoek en dienstverlening. Dat leverde veel discussiestof over de verdeling van de middelen over de drie opdrachten.

VVS betreurt al langer de tendens aan universitaire instellingen om onderzoek hoger naar waarde te schatten dan onderwijs en dienstverlening. Dat blijkt bijvoorbeeld uit de benoemingscriteria die in academische middelen worden gehanteerd. Je promotiekansen als academicus hangen omzeggens alleen af van je prestaties op wetenschappelijk gebied. Goed les geven of veel aan studentenbegeleiding doen worden zelden volledig naar waarde geschat.

Instellingen hebben de neiging om zich steeds meer op onderzoek en steeds minder op onderwijs te concentreren. Daarom wil VVS dat onderzoeksfinanciering uit de basisfinanciering wordt gelicht. Op termijn moet de financiering van onderzoek evolueren in de richting van een outputfinanciering. Zoals hoger reeds gesteld spreekt VVS zich echter niet uit over de manier waarop de tweede en de derde geldstroom voor onderzoek, met name de fondsenfinanciering en de contractfinanciering, moet worden georganiseerd omdat deze buiten het bestek vallen van dit standpunt. In het algemeen pleit VVS wel voor meer publieke middelen voor wetenschappelijk onderzoek.

VVS wil dat de onderzoeksfinanciering uit de basisfinanciering wordt gelicht en voorlopig nog op instellingsniveau maar op termijn op associatieniveau wordt uitgekeerd. De associaties zijn immers voor een groot stuk tot stand gekomen op basis van een onderzoekslogica en om de academisering van de twee cycliopleidingen aan de hogescholen te stimuleren en te vergemakkelijken. Het concept van associaties (niet altijd de wijze waarop ze tot stand zijn gekomen) draagt al van in het prille begin de goedkeuring van VVS weg omdat het samenwerking en een efficiëntere besteding van het overheidsbudget stimuleert. In hun korte bestaan is het al duidelijk dat de associaties een positieve dynamiek op gang hebben gebracht tussen de universiteiten en hogescholen. VVS is van mening dat deze associaties nog verder moeten worden versterkt en dat de onderzoeksfinanciering zich daartoe gemakkelijk leent. Onderzoek op associatieniveau organiseren zorgt er ook voor dat de discussie over de middelen voor de academisering van de hogeschoolopleidingen van twee cycli, niet verzandt in een wafelijzerpolitiek. Zolang echter de financiering van onderzoek op associatieniveau nog toekomstmuziek is, moeten er voldoende extra middelen worden uitgetrokken voor de academisering van de twee cycli-opleidingen aan de hogescholen.

Volgens VVS is de associatie op termijn het meest aangewezen niveau om schaalvoordelen te benutten omdat dit niveau enerzijds nog een voldoende stevige band heeft met de instellingen om de verstrengeling van onderwijs en onderzoek te garanderen en anderzijds kan vermijden dat het onderwijs stiefmoederlijk wordt behandeld en het kleinere broertje wordt door de erosie van het basisfinancieringsbudget. Op termijn dient deze financiering van onderzoek ook te evolueren in de richting van een zuivere outputfinanciering.